

מדוע סירבו פקידים
מישרד הביטחון להזיז
בשעת החקירה במכונה?

כלב טיפוס, הסופג מכות של מקל, נועץ את ניביו במקל — תחת שינעצן באיש המחזיק במקל.

אורחים רבים בישראל נוהגים אף הם כך. כאשר יש תקלה, הם מחפשים את האשם במכשיר כלשהו, תחת שינעצן אחר המקור האמיתי.

השבוע התקוממו רבים נגד שיטת מכונת האמת. בזה אחר זה התחברו הפקידים הבכירים ביותר במדינה לפוליגראף ("רבי-שם" — מפני שהוא רושם כמה תופעות גופניות בעת ידועה האמת). זה נראה משפיל, ואף מרגיז.

אך זה היה רק רושם חיצוני. ההשפלה האמיתית לא הייתה בשימוש במכונת האמת, אלא בעצם הצורך להשתמש בה. לא היה שמץ של ספק שאחד מתריסר האישנים הבכירים במדינה — ראש-הממשלה, שרי הביטחון והחץ וקומץ עוזריהם הקרובים ביותר — מסר מיסמך סודי לידי עיתונאי, ולאחר-מכן שיקר לחבריו.

החריפה היא בעצם השקר — לא בניסיונות לגלות מי שיקר.

פרם הנקדשה. כמו רוב המאורעות הפוליטיים החשובים במדינה, נולד גם זה על רקע המתיחות בין יצחק רבין ושימרון פרס.

הוויכוח פרץ על רקע הסיכסוך בין ממשלות ישראל וארצות-הברית על קידוחי הנפט במפרץ-סואץ. קידוח זה מבוצע על-ידי חברת-הנפט האמריקאית, המסמכת על החוק הבינלאומי האומר כי למדינה כובשת אין זכות על אוצרות הטבע הכבושים. ישראל, לעומת זאת, טוענת לזכותה למנוע את הקידוח באזור זה, על סמך העיקרון שמדינת-הכבוש רשאית למנוע גישה לאזור כבוש, מטעמי-ביטחון. המצב המישפטי הוא מסובך. אך יצחק רבין סבר, בצדק, שאין חשיבות לצד המישפטי, אלא רק לצד הפוליטי. ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להיכנס לסיכסוך כלשהו עם ארצות-הברית, ובוודאי לא עם חברות-הנפט הגדולות, אדיריות-ההשפעה. יהיה זה שיגעון להסתכסך עם אלה שלא לצורך. לכן ביקש למצוא נוסחתי-פשרה, שתמנע את הסיכסוך.

כל זה היה ברור גם לשימרון פרס, אבל הוא ראה כאן הזדמנות טובה להוכיח שהוא "נוקשה" ו"גברי" יותר מרבין. בעזרת תכסיס דמנטי וזל, כדי לזכות בכמה נקודות, הוא פוסלריות, הדליף לעיתונות שהוא נגד הפשרה.

הפיתוי הגדול. לתוך מצב זה נכנס "מיסמך רון" — חוות-הדעת המקצועית של היועץ-המישפטי של מישרד-החוץ ש-התבקש על-ידי יגאל אלון לנתח את מעמדה המישפטי של חברת-הנפט האמריקאית. הלה גילה שהחברה הקודחת — אמוקו — רשומה כחברה מצרית, וכי חתמה על סעיף האוסר לה למכור נפט לישראל. לא היתה זו חדשה מרעשה. הרישום הטכני של החברה, וחלקם של המצרים בה, אינם חשובים למעשה. כי עצם התייחסות התקופה של וושינגטון הוכיחה שהחברה היא אמריקאית במהותה, בלי קשר לאופן הרישום. וסעיף-החרם הוא אוטומטי.

לא היה שום צורך לסווג חוות-הדעת זו כ"סודית ביותר". מוטב היה אילו נמסר תוכנה לציבור בדרך חודמנות טובה. היתה על הממשלה להגיד לציבור פשוט את האמת: שלא כדאי להסתכסך עם ארצות-הברית על רקע זה בשעה זו, כאשר בעונת הבחירות אפשר להשיג ממנה כמויות עצומות של נשק.

אולם יגאל אלון, מזמין חוות-הדעת, שהה אותה שעה בניו-יורק עם עוזריו. תמצית מסקנותיו של רון שוגרה אליו במיברק. באופן אוטומטי נמסרו העתקים המיברק, כמקובל, גם ללישכותיהם של רבין ופרס.

זה סיפק למחנה-פרס פיתוי שאי-אפשר היה לעמוד בו. תוכן המיברק כללו הדליף למתי גולן, איש הארץ. היתה זו מכה ישירה מתחת לחגורתו של רבין, כי הוא הצטייר בעיקבותיה כאדם המסתיר את האמת, המשקר לממשלה והמעלים ממנה עובדות.

אריק שרון
לואי

לאחר-מכן מיבצע קדש, הגיעו אליו להודו והפתיעו אותו. כתב אז שרת ביומנו, העור מד סוף-סוף לצאת לאור השנה בהוצאת ספרית מעריב: "לא יכולתי שלא לחשוב על גורלי האישי — אסיכי במה נחשב הוא. כזה היה מצבי כשהתפוצץ מיבצע כינרת (בדצמבר 1955) — עמדתו אז ערב שיחה מכרעת עם דאלס". עכשיו באה פלישתו לסיני בדיוק בבוקר שבו נקבעה פגישתי הראשונה עם נהרו". גניח עמד בן-גוריון להיפגש עימו — האומנם היה זמנו לעצמו רקע כזה לשיחה?

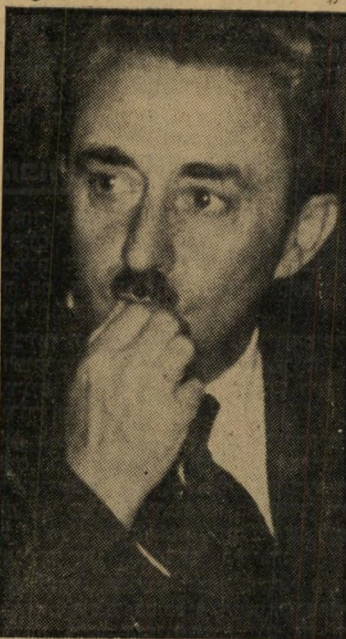
כמו בקדפים. אולם יותר מאשר היחלפה העצמית של שרת, מעניין בפרק זה, שפורסם השבוע הראשונה, ניתוח אישיותו ומניעיו של ראש-הממשלה דאז, דויד בן-גוריון.

בשיחה עם דויד הכהן, שהשתתף יחד עימו במשלחת מפא"י לוועידה הסוציאל-ליסטית, ניסה משה שרת לשער, מה הביא את בן-גוריון לשתף-פעולה עם צרפת ובריטניה במיבצע צבאי שנועד לקעקע את שילטונו של נאצר במצרים. וכך כתב ביומנו:

"אמרתי לדויד, אשר יחד איתו הפכתי והפכתי בכל הסכרות והאפשרויות האלו, כי בן-גוריון משחק כאן Va banque (כקלפים) מסכן הכל. ברור כי מטרתו למגר את נאצר, ואין הוא נקי בשיקוליו ובמניעיו מהיסוד האישי של שינאת נאצר והתחרות בו.

עשו אותו למדינאי הדגול ולאיש החזק של המיזרח-התיכון? — אנוכי אראה לו את נחתי-רועי, והעולם כולו ילמד לדעת מי כאן הגיבור האמיתי. חשבתי — ולא אמרתי — כי מגמה זו מוגברת על-ידי, ומואצת על-ידי קוצר-הרוח של בן שיב-עים לחולל תמורה מרחיקת-לכת כל עוד כוחו במותניו ולא נס ליחו."

* ג'ון פוסטר דאלס היה אז שר-החוץ האמריקאי.
** ג'אווהרלאל נהרו, ראש-ממשלתה של הודו.

שר-החץ-השעבר שרת
מדוע?

לא היתה זו הפעם הראשונה שבה התי-פרסמה הערכה מעין זו של מניעיו הפסיכיים לוגיים של דויד בן-גוריון, בהערכתו של נאצר. בשעתו, באותן שנים, פירסם העולם הזה הערכה דומה. אולם היה זה בבחינת תגלית, כי באופן זה העריך את בייג" גם אחד האנשים שהכירו אותו היטב מכל אחד אחר.

דיעות

לואיגר גיבור ישראל

אלוף (מיל.) אריק שרון
מתייצב מאחרי מעשיהטירוף
של הרב לואיגר

"הרב לואיגר מסמל את רוחו של עם ישראל, את עקשנותו של עם ישראל, את דבקותו בארצו, את אומץ-ליבו!" הדברים לא נאמרו בפי אחד מקנאי גושי-אמונים. אפילו בקרב אנשי הגוש מסחתי-גים יותר ויותר ממעשיו הקיצוניים ו-משולחיה-הרסן של הרב מקריית-ארבע. בי-שיחות בלתי-רישמיות ביקשו כמה מתומכי-כירלשעבר לעשות הכל כדי לסלק אותו מהקרייה, לפני שיגרום לאסון, נוסף ל-אסון שכבר גרם בערב יום-הכיפורים האחר-ון.

גם שרי המפד"ל, שמיהרו לתפוס טרמפ על סוס ההתפרעות המוסלמית במערת-המכפלה — תוך שהם מתעלמים לחלוטין מההתפרעות הוואנדאליה לא-פחות של אנשי קריית-ארבע — הסתייגו מהרב לואיגר גר וממעשיו. הגדיל לעשות מכולם נשיא-בית-הממשלה-העליון לשעבר, יצחק אולשן, שאינו ידוע כיונה דווקא.

במאמר שפורסם במעריב, הציג אולשן את לואיגר, על סמך פסיקדין שהוצאו נגדו בעבר, כמדון כרוני, ומי שאינו מוכן לקבל עליו כל מרות, אפילו לא דין-תורה.

רק אישיות ציבורית אחת התייצבה ללא-הסתייגות מאחרי הפרובוקציות של הרב לואיגר, וניסתה להציג אותו כגיבור לאומי אמין, שיש להופכו לסמל לעם ישראל. היה זה אלוף (מיל.) אריאל ("אריק") שרון.

קברים נוספים. תמיכתו של אריק בגושי-אמונים אינה בבחינת חדשה. אריק סייע בעבר בפועל לכמה להצגות בלתי-חוקיות של אנשי-הגוש, גם כשכיהן בתפ-קיד היישרמי של יועץ ראש-הממשלה.

אולם בשבוע שעבר הודה שרון לא רק עם גושי-אמונים, אלא עם הפלג הקיצוני ביותר שבה, זה המטיף בגלוי לעימות פסי עם צה"ל והממשלה. ביום-הזיכרון לחללי מלחמת יום-הכיפורים העדיף אריק את הלוחית גוילי ספרית-התורה בחברו, על-פני האזכרה לחיללי שנובל מלחמה. הסביר אריק במאמר שפירסם בידעווח אחרונות: "הנה התלבטת הבוקר — יום של אוכרות היום, אלפי חללים, חיילים שנלחמו איתם יחד — בבלימה, בצליחה העקובה-דמדם של התעלה, בהתשה — מוזה כרים היום בבתי-העלמין. לאן ללכת? אל שרידי הגופות, או אל שרידי הגווילים?" אריק העדיף את שרידי הגווילים, כי "אתה חש ויודע שללא שינוי הקו, זה קבר שעלול להביא הרבה קברים נוספים".

בהתעלמו מכל מה שקרה במרוצת השנים האחרונות בחברון, רואה אריק במא-מרו את שורש הרע בכך שממשלת-ישי-ראל העזה לשלוח חיילים, כדי למנוע את הפרות-החוק של הרב לואיגר ואנשיו. "טיבעי שדבר כזה יקרה", הצדיק את ההתנגשויות עם חיילי צה"ל, "כאשר שול-חים חיילים לתפקידים שאינם מיועדים להם. לממשלה, יש כנראה, סיבה מדוע לשלוח חיילים. כי מה יקומם יותר מאשר פגיעה בנכס היקר ביותר שלנו, בצה"ל?" במילים אחרות: אריק שרון אינו מבקר את אנשי גושי-אמונים מפריי-החוק, שהיכו את חיילי צה"ל ובזו אותם. הוא מקבל מראש את זכותם לעשות זאת. מי שאשמה בבזיון צה"ל, לדעתו, היא הממשלה, ש-שלחה חיילים לשמור על הסדר בחברון. מובן שבשטח מוחזק, הכפוף למימשל צבאי, אין כל אפשרות אחרת.

לואיגר נצח. "אני מכיר את האימי-רה: הרב לואיגר לא ינצח אותנו!" כותב אריק. "יש לי חדשות בשביל הממשלה: הרב לואיגר כבר ניצח. אם אנחנו קיימים כיום, סימן שהוא ניצח."

ועם זאת התבלט דווקא אלוף (מיל.) עזר וייצמן, בביקורת גלויה על ראשי-הליכוד על שלא יצאו כנגד הפרות החוק ובזיון צה"ל על-ידי הרב לואיגר ואנשיו.

היסטוריה

מי כאן הגיבור?

האם שיחקו מניעים אישיים
בהחלטת בן-גוריון
לפני 20 שנה
הצטרף לקנוניות סיני?

בחודש אוקטובר 1956, כאשר פרצה מע-רכת סיני תוך קנוניה בין ישראל, צרפת ובריטניה, שימש משה שרת כראש-מישי-לחת ישראל לוועידה של המיפלגות הסוצי-יאליסטיות האסיאניות. שנערכה בבומביי, בירת הודו. שרת, ששנה קודם-לכן כיהן כראש ממשלת-ישראל, ואחר כך כיהן עוד זמן-מה כשר-חץ בממשלתו של דויד בן-גוריון שחזר משה-בוקר, לא נשא עוד בכל תפקיד ממלכתי. משום כך, גם לא הו-בא בסוד הקנוניה שנרקמה כדי להפיל את מישרו של הנשיא ג'מאל עבד-אל-נאצר במצרים.

הידועות על פרוץ המערכה, שכונתה

* לעומת זאת הורה עזר שר-הביטחון, האלוף (מיל.) ישראל ("טיק") סל, לראש-לישכתו להיבדק במכונת-האמת, וכן עשה מנכ"ל המישרד, שני פקידים טוהרו מכל-שד.